

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка

Затверджено
на засіданні приймальної комісії
Львівського національного університету
імені Івана Франка
19.04.2024 р. (протокол № 3)

Ректор Володимир МЕЛЬНИК

ПРОГРАМА
фахового вступного випробування
для здобуття освітнього ступеня магістра

**Спеціалізація – 035.08 «Філологія (Класичні мови та літератури
(переклад включно))»**

Освітня програма – «Класична філологія і англійська мова»

Львів 2024

Фахові вступні випробовування перевіряють рівень фундаментальної та професійної підготовки вступників на ОКР «Магістр», які повинні:

- володіти глибокими знаннями з латинської та старогрецької мов, користуватись ними у професійних та інших цілях; розуміти при читанні інтегрований зміст і деталі текстів різної змістової і мовної складності (крім вузькоспеціалізованих); знати основи грецького та римського віршування; вміти здійснювати лінгвістичний та філологічний аналіз і переклад текстів різних періодів і жанрів;

- володіти знаннями з теорії мови, знати основні положення сучасних лінгвістичних теорій, що становлять концептуальну основу теоретичних дисциплін; визначати на функціональному рівні граматичний статус омонімічних, синонімічних та полісемантичних конструкцій, трансформувати певні конструкції у семантично еквівалентні; мати належні знання з історії формування, фонетичної, морфологічної та синтаксичної систем латинської і давньогрецької мов; кваліфіковано аналізувати значення слова, особливості формування лексичних одиниць, підбирати синоніми, антоніми, будувати синонімічні ряди, формувати тематичні групи, лексико-синонімічні поля;

- знати процес виникнення та формування давньогрецької та римської літератури, історичні умови їх формування; періоди розвитку літератури; роди і жанри, характерні для кожного періоду; жанрові особливості певного твору представників кожної епохи, особливості їхньої творчості, а також роль у розвитку національної літератури; вміння критично аналізувати художні твори; диференціювати особливості окремих напрямків, течій, жанрів, художніх творів.

Програма вступних фахових випробовувань укладена згідно зазначених вище вимог на основі навчальних програм наступних фундаментальних і професійно-орієнтованих дисциплін: 1.«Латинська мова і автори»; 2.«Старогрецька мова і автори»; 3.«Історія латинської мови»; 4.«Історія старогрецької мови»; 5.«Історія старогрецької літератури»; 6.«Історія римської літератури»; 7.«Сучасна грецька мова».

1. Латинська мова і автори. Старогрецька мова і автори. Сучасна грецька мова.

Тестування з латинської, старогрецької та сучасної грецької мов має на меті перевірити рівень мовної компетенції вступників на ОКР «Магістр». Мовна компетенція передбачає глибокі знання системи мовних моделей та вербалізованих лінгвістичних операцій і їх використання у процесі роботи над текстами різних періодів і жанрів. На основі активного і пасивного володіння лексичним матеріалом через мовну здогадку і граматичну компетенцію необхідно виявити під час тестування здатність до адекватного вибору лексичних еквівалентів та граматичних структур. Бакалаври повинні уміти перекладати з латинської, старогрецької, грецької мови на українську без словника відомий текст та зі словником - невідомий, здійснювати лінгвістичний та філологічний аналіз тексту.

1.1. Граматична компетенція

1.1.1. Латинська мова і автори

Іменник. Граматичні категорії іменника. Іменники I- V відмін та їх відмінювання. Особливості відмінювання рівноскладових іменників III відміни на -is та іменників Iuppiter, bos, vas, vis. Винятки щодо роду іменників II – IV відмін.

Прикметник. Прикметники I-III відмін та їх відмінювання. Займенникові прикметники, особливості їх відмінювання. Ступені порівняння прикметників. Суплетивні ступені порівняння. Особливості утворення ступенів порівняння. Ступені порівняння прийменникового походження.

Дієслово. Граматичні категорії дієслова. Поділ на дієвідміни. Основи інфекта і перфекта. Часи системи інфекта і перфекта активного і пасивного стану. Зміна активної конструкції на пасивну. Дієприкметник (теперішнього, минулого майбутнього часу). Герундій та герундив. Заміна герундія герундивом. Супін. Інфінітив. Інфінітивні конструкції (accusativus cum infinitivo, nominativus cum infinitivo). Ablativus absolutus. Способи дієслова (дійсний, умовний, наказовий). Вживання умовного способу у головних та незалежних реченнях. Відкладні та напіввідкладні дієслова. Неправильні дієслова. Дієслова складені з sum, fero. Дієслова volo, nolo, malo, eo, edo. Verba defectiva. Безособові дієслова.

Займенник. Особові, присвійні та зворотний займенники. Вказівні займенники. Відносний займенник. Питальні займенники. Неозначені, означальні і заперечні займенники.

Числівник. Кількісні і порядкові числівники. Розділові і прислівникові числівники. Відмінювання числівників. Римський календар.

Прислівник. Способи творення прислівників. Ступені порівняння прислівників.

Прийменник. Прийменники з аккузативом. Прийменники, що вживаються з аблативом. Прийменники з аккузативом і аблативом.

Синтаксис відмінків. Nominativus. Nominativus duplex. Vocativus.

Accusativus. Аккузатив прямого додатка. Подвійний знахідний відмінок. Знахідний відмінок додатка і присудка. Знахідний особи і речі. Знахідний відмінок на позначення простору. Accusativus temporis. Accusativus exclamationis. Accusativus adverbialis

Genetivus. Genetivus possessivus. Genetivus subiectivus. Genetivus obiectivus. Genetivus obiectivus. Genetivus criminis. Genetivus pretii.

Dativus. Давальний відмінок непрямого додатка. Dativus commodi et incommodi. Dativus possessivus. Dativus ethicus. Dativus finalis.

Ablativus. Синкретичний характер аблатива. Аблатив як віддільний відмінок. Ablativus separationis Ablativus inopiae. Ablativus originis. Ablativus auctoris Ablativus comparationis. Аблатив як орудний відмінок. Ablativus instrumenti. Ablativus copiae. Ablativus pretii. Ablativus causae. Ablativus originis. Ablativus limitationis. Ablativus mensurae. Ablativus sociativus. Ablativus modi. Ablativus qualitatis. Аблатив у функції місцевого відмінка.

Синтаксис складного речення. Підрядні речення мети і додаткові. Підрядні речення зі сполучником cum historicum і cum temporale. Узгодження часів. Непряме питання. Підрядні речення зі сполучником quin, quominus. Підрядні наслідкові речення. Підрядні речення причини. Підрядні умовні речення. Підрядні речення допустові. Підрядні відносні речення. Підрядні речення часу. Підрядні порівняльні речення. Непряма мова. Явище уподібнення способів. Інфінітив та інфінітивні конструкції. Синтаксичні функції інфінітива.

Синтаксичні функції дієприкметника. Особливості вживання герундія та герундива. Супін I та супін II.

1.1.2. Старогрецька мова і автори

Дієслово. Поділ дієслів на дієвідміни. I дієвідміна. Indicativus, imperativus, infinitivus praesentis activi et medii et passivi. Imperfectum activi et medii et passivi. Indicativus et infinitivus futuri activi et medii. Verba pura et muta. Indicativus et infinitivus aoristi I activi et medii. Verba pura et muta. Verba contracta (εω, αω, οω). Coniunctivus et optativus praesentis activi et medii - passivi. Coniunctivus, optativus et imperativus aoristi I activi et medii. Verba pura et muta. Futurum activi et medii verba liquida. Futurum atticum. Aoristus I activi et medii verba liquida. Aoristus II activi et medii. Indicativus, coniunctivus, optativus, imperativus, infinitivus et participium aoristi I passivi. Futurum I passivi.

Aoristus II et futurum II passivi. Indicativus, coniunctivus, optativus, imperativus, infinitivus et participium perfecti activi. Verba pura, muta et liquida. Plusquamperfectum activi.

Perfectum II et plusquamperfectum II activi. Indicativus, coniunctivus, optativus, imperativus, infinitivus et participium perfecti medii et passivi. Plusquamperfectum medii et passivi. Futurum III passivi.

Participium praesentis, futuri, aoristi et perfecti active et medii-passivi.

Adiectiva verbalia.

II дієвідміна. Praesens, imperfectum, aoristus, futurum, perfectum, plusquamperfectum activi et medii - passivi дієслів διδωμι, τιθημι, ιημι, ιστημι. Форми з неперехідним значенням від ιστημι. Дієслова на -μι першого та другого класу. Дієслова: εσταναι, τεθναυαι, δεδιεναι. Дієслова: οίδα, ειμι, χρη, ειμι, καθημαι, κευαι. Аорист II без сполучного голосного. Неправильні дієслова на ω V-VIII класів.

Іменник. Відмінювання іменників I відміни чоловічого та жіночого роду. II відміна. Особливості відмінювання іменників середнього роду. Винятки щодо роду. III відміна: основи на приголосні, основи на ρ (πατηρ, μητηρ, θυγατηρ, Dhmhthr), іменники середнього роду на -ος та -ας. Власні імена на ης і κλης. Основи на голосні та дифтонги. Неправильні іменники.

Прикметник. Прикметники на ος, η, ον та ος, α, ον. Прикметники з закінченнями – ος та – ον. Прикметники на ης, ες. Прикметники на υς, εια, υ. Ступені порівняння прикметників. Суплетивні ступені порівняння прикметників. Неповні ступені порівняння. Ступені порівняння прийменникового походження.

Числівник. Кількісні числівники та їх відмінювання. Порядкові числівники та прислівникові числівники.

Займенник. Особові і присвійні займенники. Займенник αυτος, ο, αυτος. Зворотні займенники. Займенник αλλος та взаємний займенник. Вказівні і відносні займенники. Питальні і неозначені займенники. Співвідносні займенники.

Прийменник. Прийменники з родовим відмінком. Прийменники з давальним відмінком. Прийменники із знахідним відмінком. Прийменники з родовим і знахідним відмінком. Прийменники з трьома відмінками.

Синтаксис простого речення. Nominativus: подвійний називний відмінок. Вокатив. Accusativus: Знахідний відмінок зовнішнього об'єкта. Подвійний знахідний відмінок. Знахідний відмінок внутрішнього об'єкта. Знахідний відмінок відношення. Знахідний прислівниковий. Знахідний відмінок часу. Знахідний відмінок протяжності. Genetivus. Родовий підмета і додатка. Родовий відмінок приналежності. Родовий характеризуючий. Родовий відмінок розділовий. Родовий відмінок віддалення. Родовий відмінок часу. Родовий відмінок порівняння. Родовий відмінок звинувачення. Родовий відмінок причини. Родовий відмінок достатку і нестачі. Родовий відмінок ціни і вартості. Родовий відмінок якості. Родовий відмінок діючої особи. Dativus. Давальний відмінок. Давальний відмінок у власній функції. Давальний відмінок інтересу. Давальний відмінок приналежності. Давальний відмінок міри. Давальний відмінок спільноти. Давальний відмінок способу дії. Давальний відмінок знаряддя. Давальний відмінок виконавця. Давальний відмінок причини. Давальний відмінок відношення. Давальний відмінок місця. Давальний відмінок часу. Давальний відмінок мети.

Функції кон'юнктива та оптатива у головному та незалежному реченнях. Синтаксичні функції інфінітива. Інфінітивні звороти. Синтаксичні функції дієприкметника. Genetivus absolutus.

Синтаксис підрядного речення.

Засоби вираження мети у старогрецькій мові. Засоби вираження умови у старогрецькій мові. Modus realis, modus eventualis. Modus potentialis, modus irrealis. Засоби вираження допусту у старогрецькій мові. Підрядні допустові речення. Дієприкметникові конструкції.

Функціонально-семантичне поле наслідку у старогрецькій мові. Перша та друга модель підрядних наслідкових речень. Підрядні речення додаткові з сполучниками ὅτι, ὅς, ὅπως. Підрядні речення додаткові після дієслів «боязні». Пряме питання. Непряме питання.

Засоби вираження причини у старогрецькій мові. Підрядні відносні речення. Підрядні відносні речення з семантичними відтінками. Підрядні речення часу з індикативом та кон'юнктивом. Підрядні речення часу з оптативом та інфінітивом.

1.1.3. Сучасна грецька мова

Грецький алфавіт. Правила вимови.

Іменник. Означений та неозначений артикль. Значення, види та утворення іменників. Граматичні категорії іменників (рід, число, відмінки). Відмінювання іменників. Знахідний відмінок іменників. Родовий відмінок іменників. Іменники жіночого роду на -ος. Іменники чоловічого роду типу ο συγγενής. Іменники середнього роду типу το λαθος.

Дієслово. Дієслово είμαι. Заперечення. Теперішній час дійсного способу активного стану дієслів II дієвідміни. Дієслова λέω, πάω, τρώω, ακούω, φταίω. Теперішній час дійсного способу активного стану дієслів дієслів на -αω. Теперішній час дійсного способу активного стану дієслів дієслів на -εω. Теперішній час дійсного способу пасивного стану. Аорист дійсного способу активного стану регулярних дієслів. Майбутній час дійсного способу активного стану регулярних дієслів. Наказовий спосіб теперішнього часу активного та пасивного стану. Аорист дієслів типу σηκώνομαι. Παρακείμενος. Υπερσυντέλικος.

Παρατατικός. Συνεχής Μελλοντάς. Συνεχής Υποτακτική. Συνεχής Μελλοντάς, Παρατατικός дієслів пасивного стану. Відкладні дієслова.

Прикметник. Прикметники на -ος, -η, -ο. Прикметники на -ης, -α, -ικο. Прикметники на -ης, -ες. Прикметники на -υς, -ια, -υ. Прикметники на -ης, -ια, -ι. Ступені порівняння прикметників.

Займенник. Особові та присвійні займенники. Займенник κανένας, καμία, κανένα.

Числівник. Кількісні та порядкові числівники.

Прислівник.

Синтаксис. Підрядні речення мети, причини, наслідку, часу, типи умовних речень. Речення з πρόκειται. Зворот μου αρέσει.

1.2. Лексична компетенція

Оперувати основними поняттями лексикології; кваліфіковано визначати лексичне значення слова чи фразеологізму; розрізняти види лексичних значень та системних зв'язків лексики, підбирати синоніми, антоніми, будувати синонімічні ряди; формувати тематичні групи, лексико-семантичні поля; користуватись різними типами словників.

Мати словниковий запас, який дозволяв би розуміти тексти будь-якого рівня складності (крім вузькоспеціалізованих) (з латинської мови 3000 слів і словосполучень, з старогрецької – 2500). Перекладати та здійснювати лінгвістичний аналіз латинських та старогрецьких прозових (Цезар «Записки про гальську війну», Цицерон «Перша промова проти Катіліни», Салюстій «Змова Катіліни», Лівій «Від заснування Риму», Ксенофонт «Анабазис», Платон «Крітон», Геродот «Історія», «Новий Заповіт») і поетичних творів (Овідій «Метаморфози», «Скорботні елегії»; Вергілій «Енеїда»; Лукрецій «Про природу речей»; Гомер «Іліада», «Одісея»).

Зі сучасної грецької мови вступники повинні володіти лексичним запасом обсягом 3500 слів та словосполучень. Сприймати на слух різножанрові та різнопредметні автентичні тексти з тривалістю звучання до 6 хв. та письмово відтворювати основну інформацію тексту, викладати свою думку, реалізовувати певні типи тексту, що мають свою структуру і композицію з дотриманням

параметрів комунікативно-стилістичної доцільності та мовної правильності, створити логічно структурований та граматично правильний текст обсягом до 150 слів.

Література

1. Оленич Р. М. Латинська мова. – Львів, 1993 (2004)
2. Оленич Р.М., Оленич І.Р., Чернюх Б.В. Латинська мова. Навч. посібник. – Львів, 2008.
3. Сафроняк О.В., Волощук В.М, Волощук М.В. Латинська мова : підручник. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка , 2024
4. Трофимук М.С., Трофимук О.П. Латинсько-український словник. – Львів, 1998.
5. Литвинов В. Д. Латинсько-український словник. У 4-х тт. – Т. I-III.– К., «Наукова думка», 2018-2022.
6. Cornelius Nepos. De viris illustribus. Hannibal.
7. C. Iulius Caesar. Commentarii de bello Gallico. Liber I.
8. P. Ovidius Naso. Metamorphoses. Tristiae.
9. M. Tullius Cicero. In Catilinam oratio prima.
10. C. Sallustius Crispus. Coniuratio Catilinae.
11. T. Livius. Ab urbe condita. Liber I.
12. P. Vergilius Maro. Aeneis. Liber I.
13. T. Lucretius Carus. De rerum natura. Libri I, V.
14. В. Маслюк., Л. Олійник. Грецька мова. – Львів, 1999.
15. Звонська-Денисюк Л.Л. Давньогрецька мова: Підручник. – К., 1997.
16. Оліщук Р. Л., Макар І. С., Давньогрецька мова: Підручник. – Чернівці., 2015.
17. Plato. Criton. Apologia Socratis.
18. Xenophon. Anabasis Cyri.
19. Homerus. Ilias. Libri VI, VII. Odyssea. Liber I.
20. Herodotus. Historiae. Liber IV.
21. Novum Testamentum.

22. The Online Liddell-Scott-Jones Greek-English Lexicon. Режим доступу:
<http://stephanus.tlg.uci.edu/ljsj/#eid=1>
23. Αρβανιατάκης Κ., Αρβανιατάκη Φ. Επικοινωνήστε ελληνικά. Πρώτο μέρος.
Αθήνα: Δέλτος, 2000
24. Δημήτρα Δ., Παπαχειμώνα Μ. Ελληνικά τώρα 1+1. Αθήνα.: Νόστος, 1992
25. Τα Νέα Ελληνικά για Ξένους. Θεσσαλονίκη, 1998
26. Клименко Н., Пономарів О., Чернухін Є. Новогрецько-український словник.
- К., 2005
27. Клименко Н., Пономарів О., Савенко А. Українсько-новогрецький словник.-
К., 2008

Інформаційні ресурси

1. <http://www.hs-augsburg.de/~harsch/augustana.html>
2. <http://www.thelatinlibrary.com/>
3. <http://www.perseus.tufts.edu/hopper/collection?collection=Perseus:collection:Greco-Roman>

2. ІСТОРІЯ ЛАТИНСЬКОЇ ТА СТАРОГРЕЦЬКОЇ МОВ

2.1. Історія латинської мови

Джерела вивчення історії латинської мови. Періодизація розвитку латинської мови. Характер латинського наголосу. Монофтонгізація дифтонгів на початку, в середині та кінці слова. Зміна якості голосних у середині слова у відкритих і закритих складах.

Зміни якості голосних у кінці слова. Зміни голосних під впливом сусідніх фонем. Подовження та скорочення голосних. Синкопа, апокопа, анаптика. Асиміляція приголосних.

Історія відмінкових закінчень іменників I –V відмін. Ступені порівняння прикметників. Займенник. Особові і зворотний займенники. Присвійні займенники Вказівні займенники. Питальні та відносний займенники. Особові закінчення активного і пасивного стану. Походження форм інфекта. Походження форм перфекта. Особові закінчення перфекта. Кореневі утворення. Іменні віддієслівні форми: *participium praesentis activi*, *participium perfecti passivi*,

supinum, gerundium, gerundivum. Participium futuri. Інфінітиви. Неправильні дієслова.

Література

1. Чернюх Б. В. Історична граматика латинської мови. – Львів, 2008.
2. Чернюх Б. В. Народна латина. – Львів, 2022.
3. Baldi Ph. Foundations of Latin. – N.Y., 2002

2.2. Історія старогрецької мови

Грецький алфавіт. Дифтонги. Придих. Довгота та короткість голосних. Правила наголошення. Типи наголосу. Слова без наголосу: енклітики та проклітики.

Загальногрецька прамова. Її хронологічні межі. Питання про міграцію предків греків з їх індоєвропейської прабатьківщини і час їх приходу на Балканський півострів. Давньогрецький субстрат у старогрецькій мові. Джерела вивчення історії старогрецької мови (етнографічні та літературні). Періодизація історії грецької мови.

Діалектне членування грецької мови. Початок членування загальногрецької мови на діалектні групи. Основні групи діалектів грецької мови класичної епохи: іонійська, еолійська, дорійська, аркадо-кіпрська, північно-західна. Фонетико-морфологічні особливості основних грецьких діалектів.

Грецький наголос. Види наголосу. Проклітики. Енклітики.

Система голосних старогрецької мови. Доля індоєвропейських коротких та довгих голосних на грецькому ґрунті. Зміни голосних: скорочення та подовження голосних. Протетичні голосні. Анаптикса. Чергування голосних. Кількісне та якісне чергування. Індоєвропейські короткі та довгі дифтонги та їх доля на грецькому ґрунті.

Система приголосних старогрецької мови. Індоєвропейські губні, зубні та придихові і їх доля на грецькому ґрунті. Індоєвропейські палатальні, велярні та лабіовелярні і їх доля на грецькому ґрунті. Індоєвропейські сонанти та їх доля на грецькому ґрунті. Голосні «і», «и» у консонантній функції.

Історія відмінкових закінчень іменників тематичної відміни. Історія відмінкових закінчень іменників з основою на а. Історія відмінкових закінчень іменників атематичної відміни. Приголосні основи. Іменники атематичної відміни з основою на голосні. Іменники атематичної відміни з основою на дифтонги.

Ступені порівняння прикметників. Займенники. Вказівні, відносні, питальні та неозначені займенники. Особові та присвійні займенники.

Дієслово. Презенс. Кореневий атематичний презенс без подвоєння. Дієслова εϰι та εϰί. Аорист. Аорист тематичний та сигматичний. Перфект. Первісне значення перфекта. Перфект без подвоєння. Дієслово οἶδα. Майбутній час.

Література

1. Куйбіда Х. І., Оліщук Р. Л. Історична граматика лавньогрецької мови. Курс лекцій (електронна версія)
2. Jurewicz O. Gramatyka historyczna języka greckiego. – Warszawa, 1999.
3. Sihler A. A new comparative Grammar of Greek and Latin.-Oxford, 1995 (<https://archive.org/details/sihler-andrew-new-comparative-grammar-of-greek-and-latin/page/n3/mode/2up>)

Інформаційні ресурси

1. <http://indo-european.nl/>

3. ІСТОРІЯ СТАРОГРЕЦЬКОЇ ТА РИМСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

3.1. Історія старогрецької літератури

Боги і герої у грецькій міфології.

Гомерівський епос. Троянський та фіванський цикли міфів. Цикл міфів про Геракла. Гомер “Іліада”. Епічний зміст поеми, образи героїв, різноманітність та цілісність характерів. Зображення богів. Художні засоби поеми. Гомер “Одіссея”. Зміст поеми, образи героїв.

Гомерівське питання у його історичному розвитку. Основні теорії. Час і місце створення поем, мова поем. Гомерівські гімни. Кіклічні поеми.

Гесіод і його творчість. Дидактична поема “Роботи і дні”. “Теогонія” і розвиток генеалогічної поезії.

Загальна характеристика старогрецької лірики. Основні її види (елегія, ямб, монодійна лірика, хорова лірика). Грецька елегія. Основні представники жанру елегії (Каллін, Тиртей, Мімнерм, Солон, Теогнід). Ямбічна поезія (Архілох, Сімонід, Гіппонакт).

Алкей і Сапфо – творці монодичної лірики. Громадянські мотиви у Алкея, любовна лірика Сапфо. Особистий зміст і фольклорні форми у ліриці Сапфо. Любовна тематика у творчості Анакреонта. Анакреонтична лірика. Хорова лірика, її види. Піндар, Вакхлід.

Фольклорні джерела грецької драми. Грецький театр. Походження драми. Сакральний характер драми і роль культу Діоніса у її створенні. Теорії походження трагедії. Структура античної трагедії.

Есхіл – поет становлення афінської демократії. Біографічні відомості. Значення греко-перських війн для творчості Есхіла. Світогляд Есхіла, суспільна і філософська проблематика його трагедій. Драматургічне нововведення Есхіла і еволюція есхілівської трагедії. Роль хору.

Софокл – поет розквіту афінської демократії у “вік Перікла”. Трагедії “Аякс”, “Трахінянки”. Боротьба людини з призначеною долею у трагедіях “Цар Едіп”, “Едіп в Колоні”. Проблематика трагедій “Антигона”, “Філоктет”. Образи героїв. Драматургічна майстерність Софокла. Евріпід – “найтрагічніший з поетів”, поет кризи афінської демократії. Новий тип драматургії, розробка характерів, витончений психологізм, складність інтриги. Образи героїв.

Походження комедії та її джерела. Арістофан – “батько комедії”. Політична і філософська сатира (“Вершники”, “Хмари”). Питання війни і миру (“Ахарняни”, “Мир”, “Лісістрата”). Літературно-естетична критика (“Жаби”), соціальна утопія (“Птахи”, “Багатство”).

Основні напрямки у розвитку прозаїчних жанрів у V-IV ст. до н.е.

Історіографія. Геродот – “батько історії”. Фукидід. Ксенофонт.

Ораторське мистецтво. Основні види ораторської прози. Лісій і його судові промови. Структура судової промови. Ісократ, Демосфен.

Філософська проза. Платон – творець нового жанру – філософського діалогу. Художня майстерність Платона. Драматична побудова діалогів, структура і роль промов, пошуки істини шляхом дискусії. Роль Сократа у системі діалогів (“Апологія”, “Крітон”, “Бенкет”, “Федр”, “Федон”). Арістотель, його “Поетика” і “Риторика

Елліністичний період старогрецької літератури. Менандр і нова аттична комедія (“Третейський суд”, “Відрізана коса”, “Відлюдник”). Тематика “нової комедії”. Александрійська поезія, її тематика, міфологізм. Каллімах і його поетична збірка міфологічних історій. Малі форми. Епілії і їх побутове забарвлення. Аполлоній Родоський. “Аргонавтика”. Теокрит – творець буколічного жанру. Тематика і сюжет ідилій. Література епохи римського володарювання. Плутарх і жанр порівняльних життєписів. Художні методи античної біографії. Лукіан. Грецький роман. “Історія про Херея і Каллірою” Харітона, “Ефіопіка” Геліодора – любовно-авантюрні романи, “Дафніс і Хлоя” Лонга – буколічний роман. Структура роману.

Література

1. Пащенко В.І., Пащенко Н.І. Антична література. – К., 2004.
2. Easterling E. A., Knox B. M. W. The Cambridge History of Classical Literature. Vol. I. Greek Literature. — Cambridge, 2003 (chrome-extension://efaidnbnmnnibpcajpcglclefindmkaj/https://internationsocietyofclassicalastrologers.wordpress.com/wp-content/uploads/2013/03/easterling-p-e-knox-b-m-w-eds-cambridge-history-of-classical-literature-greek-literature-vol-1-1985.pdf)
3. Антична література: Хрестоматія. / упор. Білецький О.І. – К., 1968.
4. Антична література. За ред. Тахо-Годі А.А. – Київ, 1976.
5. Антична література. Хрестоматія. Ч.1. Давньогрецька поезія в українських перекладах і переспівах / упор. В.П. Маслюк. – К., 1994.

Інформаційні ресурси

1. <http://ae-lib.org.ua/>

3.2. Історія римської літератури

Найдавніша проза. Закони 12 таблиць. Рання римська література. Лівій Андронік. Його літературна діяльність, переклади грецьких творів. «Латинська Одиссея». Гней Невій. Актуально – політичні мотиви його поезії. Міфологічні трагедії та претексти. Комедійна творчість Невія. Історичний епос «Пунічна війна». Римська комедія. Плавт та його творчість. Теренцій. Біографія. Аристократична спрямованість творчості. Гуманно-філантропічне трактування соціальних проблем. Порівняльна характеристика театру Плавта і Теренція. Перші римські історики Фабій Піктор, Луцій Цінцій Анімент. Епос Еннія «Аннали» . Створення латинського гексаметру. Сатури. Сучасники і послідовники Еннія. Трагедія Пакувія. Цицилій Стацій і його місце в розвитку римської палліати. Рання римська проза. Катон. Історичний епос. Трагедія. Творчість Акція.

Політична, філософська і літературна сатира Луцілія. Особистий характер мови його сатир. Розробка ораторського мистецтва. Цицерон та його роль в розвитку римської літератури. Літературна спадщина Цицерона. Чотири періоди його ораторської діяльності. Епістолярна спадщина Цицерона. Цезар як політик, оратор, історик. «Записки про галльську і громадянську війну». Особливості «Записок» як літературного жанру. Саллюстій. Жанр історичної монографії, «Змова Катіліни», «Югуртинська війна». Лукрецій і його поема «Про природу речей» як відображення і художнє осмислення матеріалістичної філософії античного суспільства. Джерела поеми, її основні ідеї, побудова. Поети-неотерики та їх естетичні принципи. Новий зміст поезії, нові жанри, метричні і мовні нововведення. «Учений» епілій, «легка» поезія. Валерій Катон, Цінна, Кальв, Фурій Бібакул. Катулл, його літературна спадщина. Композиція збірки віршів Катулла як відображення естетичних принципів елліністичних естетики. Тема кохання і дружби. Вірші проти Цезаря, літературна полеміка. Композиція віршів Катулла. Цикл Лесбії. Учені епілії, епіталами.

Золотий вік римської літератури. Літературні гуртки в Римі. Вергілій. «Буколіки». Соціальні і побутові моменти в «Буколіках» Вергілія. Поема «Георгіки», її ідеологічна та політична тенденція. «Енеїда» Вергілія як

придворний епос епохи принципату. Зміст поеми та її композиція. Художні особливості. Драматизація епосу у Вергілія.

Горацій. Біографія і хронологічна послідовність творів. «Еподи» політичні, інвективні, ліричні. Горацій і Архілох. Характер «Сатир» як філософської бесіди. «Оди» Горація і їх відношення до давньогрецької та елліністичної лірики. Тематика од, їх жанрова і композиційна специфіка. Оди політичні, повчальні, любовні, філософські, застольні, «Римські оди». «Віковий гімн». «Послання». Горацій про значення поезії. Римська елегія. Корнелій Галл. Тібулл. Проперцій. Відношення до сучасності та літературна програма Проперція. Овідій. Біографія. «Любовні елегії», їх риторичний і повчальний характер. «Метаморфози» і «Фасти». «Скорботні елегії» та «Листи з Понту».

Римська історична проза. Тит Лівій. Пізній період римської літератури. «Новий стиль». Сенека. Філософські трактати Сенеки. «Листи до Луцілія». Сенека як сатирик. «Огарбузання». Лукіан. «Фарсалиї» - епос на історичну тему. Моралістичні сатири Персія. Петроній та його роман «Сатирикон». Проза: Квінтіліан, Пліній Молодший. Поезія: Валерій Флакк, Сілій Італік. Стацій «Фіваїда» і «Сільви».

Реалістична течія в літературі. «Епіграми» Марціала. Ювенал та його сатири. Тацит, його політичні і моральні погляди. Ранні монографії Таціта «Агрікола», «Германія». Історичний метод Таціта. «Історія» і «Аннали». Светоній. «Життєпис Цезарів», принципи побудови його біографій. Еллінофільство і двомовність. Апулей. Філософія і софістика в Апулея. «Апологія» і «Метаморфози», їх відношення до повісті псевдо – Лукіана. Основний сюжет і вставні новели. Ідейна спрямованість роману. Сатиричне зображення римського провінційного суспільства. Казка про Амура і Псіхею.

Література

1. Пащенко В.І., Пащенко Н.І. Антична література. – К., 2004.
2. Підлісна Г.Н. Антична література. – К., 1992.
3. Тахо-Годі А.А. Антична література. – К., 1976.

4. von Albrecht M. A History of Roman Literature.— Vol. I-II.— Leiden, 1997
(<https://b.eruditor.link/file/275217/>)
5. Білецький О.І. Антична література. Хрестоматія. – К., 1968.
6. Давня римська поезія в українських перекладах і переспівах: Хрестоматія / упор. В. Маслюк. – Львів, 2000.